

začetniških napak in neumnosti, in ni prijetno povedati, da ima za tvoje odkritje za-sluge še kdo!

Dr. Marija Verbič preživlja jesen svojega življenja nekoliko umaknjeno od javnosti, oziroma tako, kot je vedno živela. Uspešnost kmetovega dela dokazuje pridelek in tako je tudi pri njej. Veliko je bilo ujm, strokovnih in osebnih, pa vendar je trud poplačan. Poleg javnega priznanja njenemu delu ji ob 75-letnici izrekamo zahvalo za vso pomoč, ki nam jo je nesebično razdajala in ji voščimo prijeten, brezskrben in spokojen večer.

Stane Granda

MARJAN BRITOVŠEK — PETINŠESTDESETLETNIK

Marjan Britovšek se je rodil 23. avgusta 1923 v Slovenjem Gradcu. Ob napadu na Jugoslavijo je bil gimnazijec v Mariboru. 1944 je odšel v partizane. Po demobilizaciji in maturi je začel študirati zgodovino na ljubljanski filozofski fakulteti. Diplomiral je junija 1949, potem pa se je dve leti izpopolnjeval na beograjskem inštitutu za družbene vede. 1. decembra 1951 je postal asistent na oddelku za zgodovino ljubljanske filozofske fakultete. 16. maja 1960 je branil disertacijo (Srenjska zemljišča in služnostne pravice na Kranjskem od 16. do konca 19. stoletja, njih pomen in razkroj), 6. decembra 1960 pa je promoviral. Katedro za pedagoško-znanstveno delo mu je dal oddelek za sociologijo, ki je bil leta 1960 ustanovljen na filozofski fakulteti. 26. novembra 1962 je bil izvoljen za docenta za zgodovino 19. in 20. stoletja s posebnim ozrom na zgodovino delavskega gibanja, leta 1970 je postal izredni, leta 1975 pa redni profesor.

Od vseh številnih Britovškovih dejavnosti na različnih področjih zunaj delovnega mesta naj tu omenimo le eno, tisto, ki je najbolj segla v prostor vsakdanjega življenja in prinesla velike koristi večjemu številu ljudi: njegovo dolgoletno delo v univerzitetni stanovanjski komisiji. Brez njegove vztrajnosti, ki ni obupala ob nobeni oviri, ne bi bilo univerzitetnih stanovanjskih blokov na Prulah, ki so močno omilili tedanjo veliko stanovanjsko stisko zlasti mlajših univerzitetnih ljudi.

Znanstveno delo Marjana Britovška, ki ga najbolj podrobno kaže bibliografija objav, lahko razporedimo v štiri sklope ali smeri. Prvi dve sta ožje povezani z njegovim pedagoškim delom in obsegata zgodovino evropskega delavskega gibanja. V prvo skupino spada to, kar je pisal Britovšek o Marxu in Engelsu, o prvi in drugi internacionali, o delavstvu in prvi svetovni vojni in še o različnih drugih problemih iz te zgodovine. Posebej je treba opozoriti na tehtno razpravo Zgodovinski oris stališč Marxa in Engelsa do slovanskih narodov (1971). V drugo skupino spadajo Britovškova dela o zgodovini socializma v Sovjetski zvezi, ki so gotovo najbolj aktualna in najbolj zanimiva. Gotovo lahko rečemo, da je Marjan Britovšek prvi slovenski zgodovinar, ki se je sistematično in znanstveno začel ukvarjati s to zgodovino. Na srečo je mogel pri svojem delu uporabljati knjižnice in arhive v Moskvi in v različnih zahodnih dokumentacijskih centrih. V ospredju Britovškovih objav te vrste stojijo tri obsežne knjige: Boj za Leninovo dediščino (1976), ki je dobila nagrado sklada Borisa Kidriča in izšla v prevodu v Zagrebu, Carizem, revolucija, stalinizem (1980) in Stalinov termidor (1984). Dajejo nam zelo bogato obilico podatkov in zaključkov ter snovi za razmišljanje. Seveda so mnenja o stalinizmu, njegovem obsegu in bistvu zelo različna, razen tega pa prinašajo tudi sedanji dogodki v vsem socialističnem svetu vedno nova odkritja o pošastni količini negativnih strani tega sistema in njih posledicah.

Tretja smer Britovškovega dela je posvečena Radovljčanu Antonu Fistru ali Füsturu (1808—1881), Prešernovemu sodobniku, profesorju teologije in pedagogike na dunajski univerzi, enemu junakov revolucije 1848, vojnemu kuratu akademске legije, radikalnemu poslancu v ustavodajnem parlamentu, potem dolga leta emigrantu v Ameriki. Fister je bil med tistimi našimi ljudmi, ki se niso pridružili slovenskemu narodnemu gibanju. »Rojen in odrasel med Slovani, sem ljubil Nemčijo že od otroških let; bil sem nemško vzgojen, in kar sem se naučil, dolgujem Nemčiji,« je rekel o sebi (Izbr. spisi 1, 108). Po marčni revoluciji je bil sicer na rojstnem sestanku dunajske Slovenije, potem pa v slovensko družbo ni več zahajal. Med avstrijskimi Slovani so mu bili izrazito zoprni Čehi. Britovšek je posvetil problematiki revolucije, narodnosti in Fistra celo knjigo z naslovom Anton Fuster in revolucija 1848 v Avstriji (1970). To je poleg Apihove sto let stare knjige o Slovincih in 1848. letu ter Malovega prikaza v Zgodovini slovenskega naroda, ki je izšel skoraj petdeset let pozneje (1934—36), tretji najboljšežnejši opis Slovencev in marčni revoluciji. Gotovo je predvsem Britovškova zasluga, da je bila 29. marca 1979 na Fistrovi rojstni hiši odkrita spominska plošča in da je bil obenem tudi znanstveni seminar o Fistru. Tudi izdaja Fistrovih izbranih del v slovenskem prevodu je Britovškova zasluga. Doslej sta izšla dva zvez-

ka: prva knjiga (1987) obsega zanimive Spomine od marca 1848 do julija 1849, druga knjiga (1988) pa pedagoški spis Vzgoja v duhu svobode.

Cetrta smer Britovškovega dela je agrarna zgodovina. Tej je bila posvečena njegova disertacija, ki je izšla štiri leta pozneje, precej dopolnjena in razširjena, kot samostojna knjiga pod naslovom Razkroj fevdalne agrarne strukture na Kranjskem (1964). Knjiga načenja vrsto problemov iz tega izredno zanimivega, a še vedno premalo raziskanega časa. V uvodu v knjigo je napisal Britovšek, naj njegov prispevek »vzbudi raziskovalce k nadaljnjemu, še bolj sistematičnemu arhivskemu delu, ki bi pojasnilo in iztrgalo pozabi prenekatero zanimivost iz agrarne zgodovine tega obdobja«. Tem besedam tudi danes ni kaj dodati. Od agrarne problematike se Britovšek ni več ločil. Z agrarno zgodovino se sicer ni mogel več dosti ukvarjati, zato pa se je posvetil agrarni ustvarjalnosti v svojem drugem domu v Dolincih pri Umagu, sredi lepe istrske pokrajine. Kjerkoli že bo, v Ljubljani ali v Dolincih, mu želimo še veliko uspehov v delu in življenju.

Vasilij Melik

BIBLIOGRAFIJA PROF. DR. MARJANA BRITOVŠKA

Delne starejše bibliografije so izšle v: Biografije in bibliografije univerzitetnih učiteljev in sodelavcev, Ljubljana 1957, str. 101, druga knjiga za leta 1956—1966, Ljubljana 1969, str. 52—53 in tretja knjiga za leta 1966—1976, Ljubljana 1979, str. 11—12. Bibliografske podatke vsebujejo za vsako študijsko leto ciklostirana poročila o delu, ki jih izdaja Filozofska fakulteta v Ljubljani in za leta 1984, 1985, 1986, 1987, kakor tudi Katalog ob razstavi publikacij in predstavitvi izsledkov znanstvenoraziskovalnega dela Filozofske fakultete.

Pričujoča bibliografija skuša zajeti vse objave. Urejena je kronološko, enote istega leta pa po abecednem vrstnem redu.

Ocena: Knjiga o Komuni — Naši razgledi 27. 12. 1952. (Lissagarey: Zgodovina pariške Komune).

Poročilo o zborovanju zgodovinarjev v Ptuj. — Ljubljanski dnevnik 28. 9. 1953.

Poročilo ob izidu »Kronike« za leto 1953. — Delavska enotnost 4. 12. 1953.

Ocena: Meringova Zgodovina nemške socialne demokracije. — Naši razgledi 14. 3. 1953.

Ocena: Ob slovenskem prevodu knjige Karla Kautskega »Agrarno vprašanje«. — Naša sodobnost 1, 1953, str. 8.

Uvajanje novih kultur na Kranjskem v drugi polovici 18. stol. in v prvi polovici 19. stoletja. — Zgodovinski časopis 12-13, 1958/59, str. 111—149.

K ruskim izdajam Leninovih del. — Naši razgledi 30. 6. 1960.

Monografija o Mehringu. — Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1, 1960, str. 325—337.

Nastanek nemške socialdemokratske levice med prvo svetovno vojno. — Naši razgledi 23. 7. 1960.

Ob izidu Zgodovinskega časopisa 1958—1959. — Naši razgledi 6. 2. 1960.

Razkroj fevdalne agrarne strukture in prehod na individualno kmetijstvo na Kranjskem (povzetek disertacije). — Kronika 8-9, 1960, str. 81—90 in 159—165.

Vodnik skozi čas in družbo. — Ljubljana 1960, 272 str. (Sourednik in pisec prispevkov iz zgodovine delavskega gibanja.)

Zgodovinski pogled na glavne razvojne faze v delavskem gibanju. — Ljubljana, Knjižnica delavskih in ljudskih univerz 1960, 112 str. (Skripta za politične šole.)

Luise Dornemann: Klara Zetkin. — Naši razgledi 8. 4. 1961.

Muzej ljudske revolucije v Slovenji Gradcu. — Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 1, 1962, str. 309—320.

Iz boja in življenja Roze Luxemburg. — Naši razgledi 24. 8. 1963.

Koncepcija prve internacionale do vojne, kolonialnega in nacionalnega vprašanja. — Prispevki za zgodovino delavskega gibanja 4, 1963, str. 3—78.

Marksova koncepcija taktike permanentne revolucije. — Marx i savremenost I. Beograd 1963, str. 341—346, 347—358. (Naučni skup Beograd—Arandelovac, 17.—21. december 1963.)

Ob stoletnici začetkov nemškega socialdemokratskega gibanja. — Naši razgledi 8. 6. 1963.

Ocena: Ob knjigi dr. B. Grafenauerja: Kmečki upori na Slovenskem. — Naši razgledi 9. 9. 1963.

Diskusija ob referatih. — Marks i savremenost II. Novi Sad 1.—5. junija 1964, str. 166, 423.

Koncepcija Prve internacionale prema ratnom, kolonialnom i nacionalnom pitanju. — Pregled, časopis za društvena pitanja Sarajevo 16, 1964, str. 401—422 (povzetek razprave).